
RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN MORFOLOJİK VE SEMANTİK ÖZELLİKLERİ***

MORPHOLOGICAL AND SEMANTIC FEATURES OF INDEFINITE PRONOUNS IN RUSSIAN LANGUAGE

МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ И СЕМАНТИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕОПРЕДЕЛЕННЫХ МЕСТОИМЕНИЙ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ

Ali AKYAR*
Bahar GÜNEŞ**

ÖZ

Yabancı dil öğreniminde, anadil ve öğrenilecek dil arasındaki anlamsal ve yapısal farklılıklardan ötürü genellikle bir dizi zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda anadili Türkçe olan öğrencilerin Rusça öğrenimi konusunda karşılaştıkları zorluklardan birisi, Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin öğrenimidir. Bu zamirlerin Türkçedeki belirtisiz zamirlere kıyasla, anlamsal, işlevsel ve yapı bakımından ortaya çıkan farklılıklarının incelenmesi, Rusça öğrenimi ve öğretimi konusunda güncel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Dilbilgisi araştırmaları, farklı sisteme sahip dillerdeki belirtisiz zamirlerin genel özelliklerinin yeterli düzeyde araştırılmadığını göstermektedir. Dillerin yapısal özelliklerinden dolayı özellikle zamir kavramında diller arası önemli farklılıkların olması dil öğretiminde ve öğreniminde üzerinde durulması gereken konulardan birisidir. Örneğin Rus dilinde belirtisiz zamir olarak sınıflandırılan bir kelimenin başka bir dilde isim veya sıfat olarak sınıflandırılması karşılaştırma yöntemi kullanılarak öğrenilen yabancı dil eğitiminde bir öğrenim zorluğuna sebebiyet vermektedir. Bu makalede, Rus dilini araştıran dilbilimcilerin çalışmaları üzerinden belirtisiz zamirlerin tanımları, sınıflandırılması ve cümle içerisindeki fonksiyonlarıyla ilgili incelemeler yapılmıştır. Konunun daha iyi

*** Bu çalışma 26.06.2018 tarihinde tamamladığımız "Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirlerin Dilbilimsel ve Anlamsal Özellikleri ve Türkçedeki Anlamsal Karşılıkları" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. / This article is extracted from my master thesis dissertation entitled "Semantic And Linguistic Properties Of Indefinite Pronouns In Russian Language And Semantic Equivalence In Turkish Language", (Master's Thesis, Atatürk University, Erzurum,2018).

* ORCID: [0000-0002-1134-4285](https://orcid.org/0000-0002-1134-4285), Araştırma Görevlisi, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, aliakyar@ardahan.edu.tr

** ORCID: [0000-0002-0975-1172](https://orcid.org/0000-0002-0975-1172), Prof. Dr. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, bahar.demir@asbu.edu.tr

Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirlerin Morfolojik ve Semantik Özellikleri

anlaşılması açısından çalışmamızda belirtisiz zamirler yapısal olarak aldıkları önek veya soneklere göre 4 farklı gruba ayrılmıştır: **-нибудь (-либо)** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler, **-то** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler, **кое-** ilgeçli belirtisiz zamirler, **не-** öneki almış belirtisiz zamirler. Sınıflandırılması yapılan zamirler Rus edebiyatının önde gelen yazarlarının eserlerinden yapılan alıntılarla, bu cümlelerin Türkçe çevirileriyle ve tarafımızca oluşturulan cümlelerle örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dilbilgisi, Rus Dili, Zamir, Belirtisiz Zamir, Sınıflandırma.

ABSTRACT

In foreign language learning, a number of challenges are often encountered due to semantic and structural differences between the native language and the language to be learned. In this context, one of the challenges that native Turkish students face in learning Russian is the learning of indefinite pronouns in the Russian language. The study of the resulting differences of these pronouns in terms of semantic, functional, and structure, compared to indefinite pronouns in Turkish, comes across as a current problem in Russian learning and teaching. Grammar research shows that the general characteristics of indefinite pronouns in languages with different systems are not adequately investigated. Due to the structural characteristics of languages, the fact that there are significant interlingual differences in the pronoun concept, in particular, is one of the issues to focus on in language teaching and learning. For example, classifying a word as a name or adjective in another language, which is classified as an indefinite pronoun in the Russian language, causes a learning challenge in foreign language education learned using the comparison method. In this paper, studies of the definition, classification, and functions of indefinite pronouns were carried out through the work of linguists who researched the Russian language. For a better understanding of the subject, indefinite pronouns are structurally divided into 4 different groups in our study, based on prefixes or suffixes they receive: Indefinite pronouns used with the preposition **-нибудь (-либо)**, indefinite pronouns used with the preposition **-то**, indefinite pronouns with the preposition **кое-**, indefinite pronouns with the prefix **не-**. The classified pronouns are exemplified by excerpts from the works of leading authors of Russian literature, Turkish translations of these sentences, and sentences created by us.

Keywords: Grammar, Russian Language, Pronoun, Indefinite Pronoun, Classification.

АННОТАЦИЯ

При изучении иностранного языка возникают некоторые трудности из-за структурных и семантических различий между родным и изучаемым языком. Одной из трудностей, с которыми сталкиваются турецкие студенты, изучающие русский язык, является понимание русских неопределенных местоимений. Объяснение различий этих местоимений с точки зрения их семантики, функциональности и структуры в русском и турецком языках становится актуальной проблемой в преподавании русского языка. Грамматические исследования показывают, что общие характеристики неопределенных местоимений в разносистемных языках недостаточно изучены. Из-за структурных особенностей языков и наличия значительных различий между ними, особое внимание следует уделять проблеме классификации местоимений. Например, русское неопределенное местоимение в другом языке может быть классифицировано как имя существительное или имя прилагательное. Эта ситуация вызывает трудности в обучении иностранному языку, изучаемому методом сравнения с родным языком. В данной статье анализируются определения и классификации неопределенных местоимений, а также их синтаксические функции, представленные в исследованиях лингвистов, изучающих русский язык.

С целью лучшего понимания особенностей русских неопределённых местоимений, мы подразделяем их в нашем исследовании на 4 различные группы в соответствии с префиксами или постфиксами, которые они принимают структурно: неопределённые местоимения с постфиксом **-нибудь (-либо)**, неопределённые местоимения с постфиксом **-то**, неопределённые местоимения с префиксом **кое-**, неопределённые местоимения с префиксом **не-**. Рассмотренные местоимения иллюстрируются примерами из произведений русской литературы с их турецкими переводами, выполненными нами.

Ключевые слова: Грамматика, русский язык, турецкий язык, неопределённые местоимения, классификация.

1. GİRİŞ

Günlük konuşma dilinde ve edebi eserlerde sıkça karşımıza çıkan Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin yapısal ve anlamsal açıdan incelenmesi **çalışmanın konusunu** oluşturmaktadır. Soydaş olmayan Rusça ve Türkçe dillerindeki belirtisiz zamirlerin şimdiye kadar karşılaştırılmasının yapılmamış olması, Türk öğrencilere belirtisiz zamirlerin anlamsal ve yapısal özelliklerinin öğreniminde ve öğretiminde güncel bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sorun, böyle bir çalışmanın yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Dilbilgisi alanında Rusça ve Türkçedeki belirtisiz zamirlerin kullanım alanlarındaki benzerliklerinin ve farklılıklarının araştırılması **çalışmamızın amacını** oluşturmaktadır. Türk öğrencilerin Rusça eğitimlerinde belirtisiz zamirlerin sözcüksel olarak Türkçede ne anlam taşıdıklarını ve kullanım özelliklerini öğrenmeleri açısından, bu çalışmanın Rusça öğretiminde yardımcı bir materyal olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada yöntem olarak; N.S. Valgina, D.E. Rozental, M.İ. Fomina, L.İ. Rahmanova, L.A. Sinko, Y.V. Paduçeva, E.N. Sidorenko, Y. İ. Levin, M. Şelyakin, L.Y. Malovitskiy, A.P. Dietrich, B. Demir ve S. Aiupova gibi dil bilimcilerin eserlerinden zamirle ilgili bölümleri araştırılmış ve bağımsız bir sözcük türü olarak zamir kavramı, zamirin tanımlanması ve sınıflandırılması incelenmiştir. Bu incelemeler sonucu çağdaş Rus dilinde zamir dilbilimcilerin ortak görüşüyle bağımsız sözcük türlerinden biri olarak ele alınmıştır. Ayrıca dilbilimcilerin sınıflandırmalarından yola çıkılarak Rus dilindeki belirtisiz zamirler yapısal özelliklerine göre 4 (dört) grupta incelenmiştir.

2. RUS DİLİNDE BELİRTİSİZ ZAMİR KAVRAMI VE SINIFLANDIRILMASI

Rus dilindeki belirtisiz zamirler tanımlayacak olursak belirsiz bir kişiyi, belirsiz bir nesneyi, belirsiz bir zamanı ve belirsiz sayıyı gösteren sözcük gruplarıdır. N.S. Valgina, D.E. Rozental ve M.İ. Fomina'nın gibi dilbilimcilerin ifadesiyle; Rus dilindeki belirtisiz zamirler kişiler ve nesnelere üzerinde tahmini bir belirtme anlamına sahiptirler (2002, s. 271). Bu dilbilimcilerin çalışmaları üzerine yaptığımız araştırmalar neticesinde belirtisiz zamirlerin soru zamirinden (**кто, что, чей, какой** gibi) ve ilgi zamirlerinden vurgulu "**не-**" öneki yardımıyla, "**кое-**" prefiksiyle ve **-то, -либо** ve **-нибудь** son ekiyle türemiş sözcük grupları olduğu ortaya çıkmaktadır.

Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirlerin Morfolojik ve Semantik Özellikleri

“–то, –нибудь ve кое–“ sözcükleri birer ilgeçtir (**частица**) ve cümlede zamir ya da zarf olarak kullanılırlar. “**He**” ise Rus dilinde olumsuzluk eki olarak bilinmesinin yanı sıra bazı cümle yapılarında soru zamirleriyle birleşip yeni bir kelime olarak belirtisiz zamir göreviyle kullanılabilir (некто, нечто и т.д.).

L.İ. Rahmanova'nın araştırmalarına göre Rus dilindeki belirtisiz zamirler cümlede 3 farklı anlamda kullanılmaktadır ve bu anlamlarından dolayı cümle içerisindeki işlevleri temel alınarak 3 farklı grupta incelenmiştir (1997, s. 198):

Var olmayan anlamını ifade eden zamirler: Bu sınıflandırmadaki belirtisiz zamirler, cümlede bahsi geçen kişi ya da nesnenin konuşmacı tarafından kim ya da ne olduğunun tam olarak bilinmediğini ifade eder: *Кто-либо, что-либо, кто-нибудь, какой-либо, сколько-нибудь и т.п.*

Tam bir kapsama sahip olmayan, tahmini bir anlam belirten zamirler: Bu sınıflandırmadaki belirtisiz zamirler, cümlede bahsi geçen kişinin ya da nesnenin konuşmacı tarafından bilinen ama dinleyici için gereksiz bir bilgi olduğunu düşündüğünden bu bilgiyi söylemek istemediği anlamı ortaya çıkarmaktadır: *кое-кто, кое-что, что-то, кто-то, кое-какой, некоторый, несколько, что-то и т.д.*

Bilinmezlik anlamı belirten zamirler: Bu sınıflandırmadaki belirtisiz zamirler cümlede bahsi geçen kişinin ya da nesnenin konuşmacı için önemsiz olduğu anlamını ortaya çıkarır: *некто, нечто, кто-то, что-то, какой-то.* (Rahmanova ve Suzdaltseva, 1997, s. 199).

L.A. Sinko, çalışmalarında zamirleri cümle içerisinde yer değiştirebilen sözcükler olarak tanımlamış ve diğer sözcük türleriyle bağlantılı olduklarını ifade etmiştir. Sinko'nun oldukça etkili olan bu tezi, zamirlerin özelliklerinin yanı sıra cümle içerisindeki diğer işlevlerinin de düşünülmesi gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucu olarak belirtisiz zamirlerin işlevleriyle ilgili aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır (2008, s. 81-84).

Tablo 1. Belirtisiz zamirlerin işlevleri

Belirtisiz zamirlerin işlevleri		
Дейктическая (İşaret, gösterme, belirtme işlevini gerçekleştir.)	Кванторная (Nicelik bildirir ve karşılaştırma yapar)	Эвфемистическая (Anlamsal belirsizlik ve soyut anlam ifade eder)

Türk öğrencilerin belirtisiz zamirleri daha iyi anlamaları için, belirtisiz zamirlerin oluşum şekillerinden ve Rahmanova, Sinko, Rozental gibi dilbilimcilerin sınıflandırmalarından yola çıkılarak Rus dilindeki belirtisiz zamirler; –нибудь ve –либо ilgeci ile kullanılan belirtisiz zamirler, -то ilgeci ile kullanılan belirtisiz

zamirler, **коё-** ilgeciyle ile kullanılan belirtisiz zamirler ve **не-** öneki ile kullanılan belirtisiz zamirler olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.

3. RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN MORFOLOJİK VE SEMANTİK ÖZELLİKLERİ

3.1. –нибудь (-либо) İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler

Bu zamirler konuşma esnasında kişinin ya da nesnenin hem konuşmacı tarafından hem dinleyici tarafından belirsiz olduğu, tam olarak bilinmediği durumlarda cümlenin içeriğine göre “herhangi biri, herhangi bir şey(i), herhangi bir yer” anlamında kullanılırlar:

– Пусть теперь попробует! – сказал Андрей. – Пускай только теперь **кто-нибудь** заценит. (- Denemesine izin ver! dedi Andrey. - Sadece şimdi **birisi** dokunsun da göreyim)(Gogol, Taras Bulba, s.9).¹

Кто, что, какой, как, где, когда gibi soru zamirlerinden sonra “-” tire işareti yardımıyla cümlede kullanılırlar;

“Soru zamiri (кто, что, какой vb.) + tire(-) + **нибудь** → **кто/что/какой-нибудь**”

– Если же **кто-нибудь** из них подымался и вставал на время, то ему представлялась степь усеянную блестящими искрами светящихся червей. (- İçlerinden **biri** doğrusla ve bir süreliğine çevresine baksa, o zaman bozkırın solucanların parlaklığıyla oluşan ışıltılı kıvılcımlarla dolu olduğunu görürdü) (Gogol, Taras Bulba, s. 16).

Cümlede isim hali çekiminde ilgeç değişmez, kendisinden önce gelen soru zamiri çekime uğrar; **Кого-нибудь, кем-нибудь, чем-нибудь** gibi. Bu belirtisiz zamirlerde vurgu daima ilgecin önüne gelen soru zamirinin üzerinde olur.

– Я **что-нибудь** хочу почитать (**Herhangi bir şey** okumak istiyorum).

– Мы можем завтра встретиться **где-нибудь** в центре города (Yarın şehir merkezinde **bir yerde** buluşabiliriz).

–**либо** ilgecinin –**нибудь** ilgeciyle cümle içerisindeki anlamı ve belirsizlik durumu aynıdır. –**либо** ilgeçli belirtisiz zamirler genellikle edebi eserlerde kullanılır (Sidorenko, 2002, s. 149). –**нибудь** ilgeci ise hem edebi eserlerde hem de günlük konuşma dilinde kullanılmaktadır.

– Не платившего должника приковывали цепью к пушке, где должен был он сидеть до тех пор, пока **кто-нибудь** из товарищей не решался его выкупить и заплатить за него долг. (Borcunu ödemeyen bir kişi bir topa zincirle bağlanır ve yoldaşlarından birisi borcunu ödeyip onu kurtarana kadar orada oturmak zorunda kalırdı) (Gogol, Taras Bulba, s. 20).

–**нибудь** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler şunlardır: **Кто-нибудь, что-нибудь, какой-нибудь, чей-нибудь, который-нибудь, сколько-нибудь, где-нибудь, куда-нибудь, откуда-нибудь, как-нибудь, когда-нибудь, за чем-нибудь, от чего-нибудь, почему –нибудь, насколько-нибудь.**

¹ Örneklerde verilen Rusça cümleler tarafımızca çevrilmiştir.

Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirlerin Morfolojik ve Semantik Özellikleri

-Как можно, чтобы мы думали про запорожцев **что-нибудь** нехорошее! (Biz Zaporojlar² hakkında kötü **bir şey** nasıl düşünebiliriz!) (Gogol, Taras Bulba, s. 27).

-**либо** ilgeci ile kullanılan belirtisiz zamirler şunlardır: **Кто-либо, что-либо, какой-либо, чей-либо, который-либо, сколько-либо, где-либо, куда-либо, откуда-либо, как-либо, когда-либо, зачем-либо, отчего-либо, почему-либо**.

Gerçek anlamları kullanıldıkları cümle içerisinden ortaya çıkan bu belirtisiz zamirleri somut nesnesiz zamirler olarak isimlendiren Y.V. Paduceva bu zamirlerin kullanım alanlarıyla ilgili şu ayrımı yapmıştır (1985, s.102):

a) Gelecek zamanda meydana gelecek bir durumda;

-Он ищет **что-нибудь** интересное для тебя (Senin için ilginç **bir şey** arıyor).

b) Geçmişte ya da şu anda meydana gelen değişken durumlarda;

-Он взял с собой Ахмета или **кого-нибудь** из его друзей (Yanına Ahmet'i ya da onun arkadaşlarından **birisini** aldı).

c) Farklı gruplara ait kişi ya da nesnelere belirtirken;

-Каждый **кого-нибудь** приведет с собой (Herkes yanında **birisini** getirecek).

Sonu “-**нибудь** (veya -**либо**)” ilgeciyle biten belirtisiz zamirler belirsizliğin ta kendisidir. Cümle içerisinde belirttiği kişi veya nesnenin belirsizlik seviyesinin maksimum seviyede olduğunu belirtir. Yani belirtisiz zamiri kullanan kişi de dinleyen kişi de bu kişi ya da nesnenin ne ya da kim olduğunu bilmiyor olabilir. Ama kesinlikle konuşmacı tarafından belirtilen nesne ya da kişinin bilinmediğini gösterir.

-Дать ответ на этот вопрос не мог ни я сам, ни **кто-либо** другой. (Bu soruya ne ben cevap verebildim ne de başka **birisi**).

Y. İ. Levin bu zamirlerin belirsizlik durumu ile ilgili şu ifadeyi kullanmıştır: “Bu zamirler için belirsizlik durumu en üst derecededir. Bahsi geçen öge, konuşmacı ya da dinleyici tarafından sadece bilinmiyor değil aynı zamanda bu öge, zamirler içinde yer almıyor da olabilir” (1973, s. 108).

M. Şelyakin bu zamirin en üst seviyedeki belirsizlik anlamı ile o ögenin gerçeklik boyutu arasında bir bağ olduğunu ve bu bağın konuşmacı için nesnenin biliniyor ya da bilinmiyor olma durumunun cümlenin öncesinde veya sonrasında ortaya çıkacağını ifade etmiştir (1987, s. 3).

3.2. “-то” İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler

-**то** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler konuşmacı kişinin bilmediği ama gerçekte var olan kişiyi, nesneyi, mekânı ve zamanı ifade etmek için kullanılan belirtisiz zamirlerdendir (Sidorenko, 2002, s. 148). Ancak bu belirtisiz zamirle belirtilen isim dinleyici tarafından biliniyor ya da bilinmiyor olabilir. Soru zamiri, “-” tire işareti ve -**то** ilgecinin bir araya gelmesiyle oluşur:

² XV-XVII yy. arasındaki Ukrayna Kazak askerleri.

“Soru zamiri (кто, что, какой vb.)+ tire (-) + то → кто/что/какой-то”

-Тебе вчера кто-то звонил (*Dün birisi seni aradı*).

Cümlede -то ilgeci çekime uğramaz. Kendisinden önce gelen soru zamiri çekime uğrar.

-Она не виновата, а боится его стыдится **чего-то** (О, suçlu değildi; ama ondan korkuyordu ve **bir şeyden** utanıyordu) (L. Tolstoy, Anna Karenina, s. 107).

-**Кто-то** постучал в дверь, открой, пожалуйста (*Birisi kapıyı çaldı, aç lütfen*).

-то ilgeci ile kullanılan belirtisiz zamirler şunlardır: **кто-то, что-то, какой-то, чей-то, сколько-то, где-то, куда-то, откуда-то, как-то, когда-то, зачем-то, отчего-то, почему-то, насколько-то**.

Konuşma esnasında belirtilen kişi veya nesnenin belirsizlik gösterimi 2 farklı şekilde ortaya çıkar:

1) Konuşmacının belirtilen kişi ya da nesneyi bilme derecesi ile:

a) Nesne ya da kişinin konuşmacı tarafından bilinmiyor olması durumunda:

-**Что-то** белое лежало на столе (*Masanın üzerinde beyaz bir şey vardı*).

b) Konuşmacıya göre belirtilecek nesne ya da kişinin bilinmeyip başka bir nesne ya da kişiye kısmen benzetilmesi durumunda:

-На стене висело **что-то** вроде шапки (*Duvarда şapka gibi bir şey asılıydı*).

-Я видел **кого-то** похожего на тебя (*Sana benzeyen birini gördüm*).

2) Konuşmacı için bahsedilen nesne ya da kişinin önemsizlik derecesi ile:

İkinci grup, konuşmacı için kişinin ya da nesnenin önemsiz olduğu durumlarda veya genel bir kavram olarak ifade edildiği anlamında kullanılır.

-Если человек любит **кого-то** (неважно **кого-то**-мужа жену сына дочь), он не может не разделять интересов любимого человека (*Eğer bir insan birini seviyorsa (kim olduğu önemli değil; kocası, eşi, oğlu ya da kızı), o kişi sevdiğinin ilgisini paylaşılamazlık edemez*).

Bu cümlede **кого-то** zamiri genel bir kavram olarak kişiyi belirtmektedir. O kişinin kim olduğu önemli değildir. Kişinin ya da nesnenin kim olduğunun veya ne olduğunun hiçbir önemi olmadığı durumlarda da -то ilgeçli belirtisiz zamir kullanılabilir. Örneğin;

-Вчера кто тебе позвонил (*Dün seni kim aradı*) ?

-**Кто-то**, неважно (*Önemsiz birisi*).

-то ilgeçli belirtisiz zamirler şimdiki zamanda ve geçmiş zamanda belirli bir olay ya da tasarlanan gerçek bir hareketi anlatırken kullanılır. Cümlede belirtilen nesne ya da kişinin belirsiz olduğunu göstermek için kullanılır.

-Неожиданно я столкнулся с **кем-то** в темноте (*Karanlıkta aniden birisiyle çarpıştım*).

3.3. Кое- İlgeçli Belirtisiz Zamirler

Кое- ilgeçli belirtisiz zamirler, konuşmacının bildiği ama dinleyicinin belirtilen nesne ya da kişiyi bilmediği durumlarda kullanılır (Demir & Aiupova, 2015, s. 105). Bu belirtisiz zamiri kullanırken amaç, dinleyiciye herhangi bir sebepten ötürü belirtilen nesne ya da kişinin kim ya da ne olduğunu söylememektir. **Кое-** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler şunlardır; **кѳе-кто, кѳе-что, кѳе-какой, кѳе-чей, кѳе-сколько, кѳе-где, кѳе-куда, кѳе-откуда, кѳе-как, кѳе-когда, кѳе-зачем, кѳе-отчего, кѳе-почему.**

Örneğin;

-Я знаю, что **кѳе-кто** меня любит (*Birisinin beni sevdiğini biliyorum*)...

Кое- ilgeçli belirtisiz zamirler tümcede eğer edatla kullanılmıyorsa soru adıyla arasına kesinlikle tire konulmalıdır.

“**Кое + tire (-) + soru zamiri (кто, что, какой vb.) → кѳе-кто/что/какой**”

Кое- ilgeciyle kullanılan zamirlerde **кое-** ilgeci hiçbir değişikliğe uğramaz. Edatlar **кѳе-** ilgecinden sonra yer alırlar ve soru adları önlерinde bulunan edatlara göre çekime uğrarlar (Dietrich, 2007, s. 308). Örneğin; **кое у кого, кое с кем, кое к кому, кое о чем** gibi.

Кое- ilgeçli zamirlerin miktar bildirme anlamında iki farklı kullanımı vardır:

a) Belirtilen kişi ya da nesnenin çoğul isim olması durumunda nitelik yönünden belirtirken,

- Да я ещѳ коменданта не видел, а мне надо сдать **кой-какие** казенные вещи (*Komutanı henüz görmedim, bazı demirbaş eşyaları vermem gerek*).

b) Kişi ya da nesneyi nicelik, sayı yönünden belirtirken,

- Приходите чаще, – сказала тетка, – в будни мы всегда **кѳе-кто** есть (*Sık sık geliniz, dedi teyze. Sıklımazsanız, hafta içi biz her zaman yalnızız, ama pazar günleri bizde birisi olur*) (Gonçarov Oblomov, s. 209).

Кѳе-кто ve **кѳе-что** belirtisiz zamiri cümlede tekil veya çoğul anlamda kullanılabilir. Bunu anlamak için cümlede fiilin kullanımına bakmak gereklidir. XIX. yüzyıldaki eserleri incelediğimizde **кое-** ilgeçli zamirlerin genellikle çoğul anlamda ve tekrarlanan aynı tür olaylarda gerçek kişi veya nesneleri belirtmede kullanıldığını görmekteyiz.

-По средам у ней собираются **кѳе-кто** из старых знакомых (*Çarşamba günleri eski tanıdıklardan bazıları onda toplanır*) (Gonçarov, Oblomov, s.247).

Bu zamirler konuşmacının kendisine özgü bir sebeple belirteceği nesne ya da kişiyi dinleyiciye bilmemesi ya da tanımaması amacıyla kullandığı belirtisiz zamirlerdir. Yani konuşmacı neden ya da kimden bahsettiğini dinleyiciye söylemek istemediği durumlarda bu zamirleri kullanır.

-А я *кóй-кого* из вас, кажется, знаю! Вот это, если не оцибаюсь, Чучаева (*Sanki sizden birini ttanıyor gibiyim. Evet, yanılmıyorsam bu Çuçaева'dır*) (Elizar Yuryevich Maltsev, Tüm Kalbimle, s.143).

Bu zamirler aynı zamanda **-то** ilgeçli belirtisiz zamirlerde olduğu gibi emir, rica ve soru cümlelerinde kullanılamaz. Bunun sebebi bu belirtisiz zamirler, dinleyicinin belirtilen nesne ya da kişi hakkında bilgisinin olmaması ya da dinleyiciye belirtilen nesnenin ya da kişinin söylenmek istenmemesi durumunda kullanıldığı için emir, rica ve soru cümlelerinde kullanılamaz. Bu cümleler sadece **-нибудь** ilgeçli belirtisiz zamirlerle kullanılabilir.

3.4. Не- Ön Eki Almış Belirtisiz Zamirler

Bu zamirler anlamlarından ötürü bazı dilbilimciler tarafından farklı belirtisiz zamir gruplarına dâhil edilmektedir. L. Y. Malovitskiy bu zamirleri **-то** ilgeçli zamirler grubuna dâhil etmektedir (1969, s. 82). Bunun aksine Y. İ. Levin ise belirtilen nesnenin bilinirlik ve bilinmezlik durumunu dikkate alarak bu zamirleri **“кое-”** ilgeçli ve **“-то”** ilgeçli zamirler arasında bir yere ait olduğunu düşünmektedir (1973, s. 112).

Vurgulu **не-** ön ekiyle yapılan **“нέкто, нέчто, нёкоторый, нёкий, нёсколько ve нёкогда”** belirtisiz zamirleri Rusçada **не-** ön eki almış belirtisiz zamirler grubuna girmektedir. Rusçadaki edebi eserlere bakıldığında bu zamirlerin sıkça kullanıldığı görülmektedir.

“Не+SORU zamiri (Кто, что, который, когда, сколько)→нέкто/нέчто gibi”

-Нёкто в гороховой шинели ко мне подошел и из-под моей книжки тихонко потянул листок ‘Ганбургской газеты’. (-Sararmış bir parka giymiş birisi bana doğru yaklaştı ve sessizce kitabımın altından Hamburg gazetesinin listesini uzattı) (A. Puşkin, Belkin Öyküleri, Gorihina Köyünün Tarihi, s.123).

Y. İ. Levin **нέкто** ve **нέчто** zamirlerinin **кто-то** ve **что-то** zamirlerine ve **кóе-кто** hariç, **кóе-что** zamirine nasıl eşit anlamda kullanıldığına dair örnekler vermiştir (1973, s. 113):

*-Коновалов устроил из моей солдатской шинели нёчто вроде ширм(Konovalov benim askeri paltomdan paravan gibi **bir şey** yaptı) (M. Gorki, Konovalov, s.71).*

4. SONUÇ

Çalışmamızda ilk olarak Rus dili üzerinde (üzerine) araştırmalar yapan Rusya’da ve Türkiye’deki dil bilimcilerin çalışmaları incelenmiş ve Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin tanımı yapılmıştır. Belirtisiz zamirlerin yapısal olarak aldıkları önekler ve sonekler kelime oluşum şeması ile gösterilmiştir. İsmi geçen dilbilimcilerin eserlerinde belirtisiz zamirlerin nasıl sınıflandırıldıkları incelenmiş ve bu zamirlerin yapısal oluşumu temel alınarak dört ayrı grupta sınıflandırılmıştır: **“-нибудь”** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler, **“-то”** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler, **“кóе-”** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler ve **“нё-** öneki almış belirtisiz zamirler.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda şu tespitler elde edilmiştir:

Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirlerin Morfolojik ve Semantik Özellikleri

1. “-нибудь” ilgeciyle kullanılan zamirlerin, belirtilen kişi ya da nesnenin gönderici ve alıcı tarafından bilinmediği durumlarda ve genellikle soru cümlelerinde kullanılır.

2. “-то” ilgeciyle kullanılan zamirlerin, belirtilen kişi veya nesnenin göndericinin bildiği ama alıcının bilmediği veya gönderici tarafından belirtilen şeyin önemsiz olduğu düşünülüp alıcıya bildirmeme durumunda kullanılır.

3. “Кое-” ilgeciyle kullanılan zamirlerin, belirtilen kişi ya da nesnenin gönderici tarafından bilindiği ama alıcı tarafından belirtilen kişi veya nesnenin herhangi bir sebeple bilinmesini istemediği durumlarda kullanılır.

4. “-He-” öneki almış belirtisiz zamirlerin ise cümlede kimi durumlarda “-то” ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirlerin kimi durumlarda ise “кѐе-” ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler kullanım özelliklerine sahip olduğu görülmüştür.

Ayrıca belirtisiz zamirlerin isim hâl eklerine göre çekimlerini, cümle içerisinde nasıl kullanıldıklarını, ne anlam taşıdıklarını ve cümlenin hangi ögesi olarak kullanıldıklarını göstermek için N.V. Gogol, L.N. Tolstoy, İ. Gonçarov, A.S. Puşkin, M. Gorki gibi yazarların eserlerindeki belirtisiz zamirlerle ilgili cümlelerden alıntılar yapılmıştır. Tarafımızca konunun anlatımına uygun oluşturulan örnek cümlelerle, elde edilen bulgular desteklenmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- AHMANOVA, O.S. (1990). *Evfemizm: Lingvistiçeskiy ensiklopediçeskiy slovar*. Moskva: URSS.
- DEMİR, B. Aiupova S. (2015). *Çağdaş Rus Dili-Morfoloji I. Bölüm (Sovremennyy russkiy yazık-Morfologiya çastı I)*, Erzurum: Fenomen Yayınları.
- DIETRİCH, A.P. (2007). *Rusça Gramer. Grammatika russkovo yazıka*. Ankara: Kapadokya Yayınları.
- GOGOL, N.V. Hazırlayan: Çağan Er (2019). Taras Bulba. İstanbul. Karbon Kitaplar.
- GONÇAROV, İ.A. Oblomov. Aegitas, 2015.
- GORKİ, M.A. Konovalov. Tekst predostavljen izdatelstvom “Eksmo”. Moskva (2003).http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=172729 (18.11.2017)
- LEVİN, Ü.İ. (1973). “O semantike mestoimeniya” *Problemi grammatičeskogo modelirovaniya*. Moskva. 108-121.
- PADUÇEVA, E.V. (1985). *Vskazıvanie i ego sootnesennost s deystvitelnostyu*. Moskva.
- PUŞKİN, A.S. Povesti Belkina. İzdatelstvo “Azbuca”. 2008.
- RAHMANOVA, L.İ. Suzdaltseva, V.N. (1997). “Sovremenniy russkiy yazık”. Jurnal russkom yazıke i literature. [Elektronik Versiyon]<http://www.textologia.ru/russkiy/morfologia/mestoimenie/neopredelennie-mestoimeniya-v-russkom-yazıke/1274/?q=463&n=1274&p=1> (18.10.2017)
- SİDORENKO, E.N. (2002). *Morfologiya sovremennogo russkogo yazıka*. V dvuh çastah. Simferopol: Krımskoe uçebno-pedagogiçeskoe gosudarstvennoe izdatelstvo.

- SİDORENKO, E.N. (2001). “Semantiko-funksionalniye osobennosti neopredelennih mestoimeniy v sovremennom russkom yazıke”. Problemi grammatičeskoj semantiki. Rostov-na-Donu: Lubit.. s.120-125.
- SİNKO, L. A. “Mestoimenie V Sintaksičeskom Sisteme: Osnovne Funktsii”. İzvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta im. A.İ. Gerçena.
[Elektronik Versiyon]: <https://cyberleninka.ru/article/n/mestoimenie-v-sintaksicheskoy-sisteme-osnovnye-funksii> (02.11.2017)
- ŞELYAKİN, M.A. (1987). “O semantike i upotreblenii neopredelennih mestoimeniy v russkom yazıke”. Semantika nominatsii i semiotika ustnoy reči. Lingvističeskaya semantika i semiotika I. – TARTU: Tartuskiy gosudarstvennyy universitet. 3-22.
- TOLSTOY, L.N. Anna Karenina. The Planet. 2011.
- VALGİNA, N.S. Rozental, D. E. Fomina M.N. (2002). *Sovremenniy russkiy yazık: Yçebnik*.
N.S. Valginov (Ed). Moskva: Logos. [Elektronik Versiyon]: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook107/01/> (15.08.2017).